

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

تاب

(تحلیل اطلاعات بازار ایران)

شماره ۱۳۰- اردیبهشت ۱۳۹۳

یک صد نکته کاربردی در خصوص
سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی در وزارت صنعت، معدن و تجارت

پدیدآورندگان:

مقدمه:

صاحب امتیاز: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
تهیه شده در: پژوهشکده مطالعات راهبردی- مرکز تحلیل
اطلاعات صنعت، معدن و تجارت (متا)
مدیر مسؤل: دکتر مهدی فتح‌اله
ناظر: یوسف حسن‌پور کارسالاری
مدیر اجرایی: امیر حسین یزدان‌پرست
صفحه‌آرایی و طرح روی جلد: فرشته سعیدا

گزارش تحلیل اطلاعات بازار ایران (تابا) در راستای تجمیع
و تحلیل اطلاعات و آمار مجموعه وزارت صنعت، معدن و
تجارت و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط شکل گرفته‌است.
منبع و مرجع تهیه اطلاعات سازمان‌های معتبر بین‌المللی و
نهادهای دولتی داخلی است که توسط پژوهشگران مؤسسه
مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، پایش شده و ارائه می‌گردند.

این گزارش بر اساس نتایج تحقیقات، پژوهش‌ها و مقالات آقایان دکتر حسین صادقی و رضا پاکدامن از همکاران مؤسسه
مطالعات و پژوهشهای بازرگانی تنظیم گردیده است.

نشانی: خیابان کارگر شمالی بالاتر از بلوار کشاورز، روبروی پارک لاله، پلاک ۱۲۰۴، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
مرکز تحلیل اطلاعات بازار ایران (تابا)

تلفن: ۶۶۹۲۴۸۳۹، کد پستی: ۱۴۱۸۶۹۳۹۸۳

وبسایت: www.TABAreport.ir

ایمیل: taba@itsr.ir

فهرست مطالب:

۱	مقدمه
۳	اهداف و رویکردهای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
۴	تحلیل سیاست‌های ابلاغی
۱۶	محورهای مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
	بررسی اجمالی ظرفیت‌های حقوقی موجود در برخی محورهای مرتبط با صنعت،
۱۸	معدن و تجارت
۱۹	خلاءها و چالش‌های قانونی موجود مرتبط با صنعت، معدن و تجارت
۲۰	راه کارهای مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت
۲۴	نتیجه‌گیری

تذکر مهم

مطالب تابا که توسط کمیته‌های پژوهشی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی و با مشارکت معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت صنعت، معدن و تجارت تهیه گردیده، قابل استناد و انتشار تحت عنوان نظر رسمی وزارت صنعت، معدن و تجارت نمی‌باشد.

مقدمه

۱. بر اساس بند (۱) اصل یکصد و دهم قانون اساسی یکی از اختیارات مقام معظم رهبری عبارت است از: «تعیین سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام».
۲. مقام معظم رهبری در اجرای بند یاد شده از اصل مزبور سیاست‌های کلی نظام را با مشورت مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین و امر به ابلاغ می‌فرمایند. همان‌طور که معظم له در موارد دیگری نظیر ابلاغ سیاست‌های کلی اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی را تعیین و ابلاغ فرمودند.
۳. بی تردید قوانین مصوب مجلس و دیگر مقررات نظیر مصوبات و آئین‌نامه‌های دولت نبایستی مغایرتی با سیاست‌های ابلاغی معظم له داشته باشد.
۴. مجمع تشخیص مصلحت نظام سیاست‌های کلی را این چنین تعریف کرده است: «سیاست‌های کلی مجموعه‌ای هماهنگ از جهت‌گیری‌ها و راهبردهای کلان نظام برای تحقق آرمان‌ها و اهداف قانون اساسی در دوره زمانی مشخص می‌باشند».
۵. این سیاست‌ها در زمره اسناد قانونی بالادستی محسوب شده و برای کلیه ارکان نظام و دستگاه‌های اجرایی الزام‌آور می‌باشند. بدین ترتیب، سیاست‌های مذکور ناظر بر همه قوانین از جمله برنامه‌های توسعه و بودجه‌های سالیانه بوده و باید قابلیت نظارت داشته و حتی‌الامکان شاخص‌پذیر باشند.
۶. سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در ۲۴ بند در تاریخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۹ توسط مقام معظم رهبری ابلاغ گردید. این گزارش به بررسی ابعاد مختلف و ابزارهای لازم برای تحقق این سیاست‌ها می‌پردازد.
۷. چنانچه در نامه ابلاغ سیاست‌های مزبور به ارکان نظام تصریح گردیده، سیاست‌های مزبور در ادامه و تکمیل سیاست‌های گذشته، خصوصاً سیاست‌های کلی اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی تدوین گردیده است. لذا به منظور تفسیر و اجرای سیاست‌های مزبور، چارچوب مجموعه سیاست‌های ابلاغی قبلی را می‌توان در نظر گرفت.

۸. عمده‌ترین سیاست‌های کلی نظام ابلاغی طی سال‌های اخیر عبارتند از:

الف) سیاست‌های کلی اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی ج. ا. ایران

الف ۱. سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیر دولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی (متشکل از ۸ بند)

الف ۲. سیاست‌های کلی بخش تعاونی (متشکل از ۱۱ بند)

الف ۳. سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیر دولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی (متشکل از ۷ بند)

الف ۴. سیاست‌های کلی واگذاری (متشکل از ۱۱ بند)

الف ۵. سیاست‌های کلی اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار (متشکل از ۳ بند)

ب) سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۱۴

ج) سیاست‌های کلی اشتغال مصوب ۱۳۹۰/۴/۲۸

د) سیاست‌های کلی تشویق سرمایه‌گذاری مصوب ۱۳۸۹/۱۱/۲۶

ه) سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف مصوب ۱۳۸۹/۴/۱۴

و) سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت (مصوب ۱۳۸۴) (متشکل از ۱۰ بند)

ز) سیاست‌های کلی نظام در مورد بخش معدن (مصوب ۱۳۷۷)

ح) سیاست‌های کلی نظام در مورد امنیت اقتصادی (مصوب ۱۳۷۹)

ط) سیاست‌های کلی نظام در مورد انرژی (مصوب ۱۳۷۹) (متشکل از ۲ بند)

اهداف و رویکردهای سیاستهای اقتصاد مقاومتی

۹. اهدافی که مشخصاً در این سند از آنها نام برده شده، عبارتند از:

الف) تامین رشد پویا

ب) بهبود شاخصهای مقاومت اقتصادی

ج) دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز

۱۰. طبق این سند برای تحقق اهداف فوق‌الذکر، رویکردهای مشروحه ذیل باید اتخاذ گردد:

۱) رویکرد جهادی

۲) انعطاف‌پذیر

۳) فرصت‌ساز

۴) مولد

۵) درون‌زا

۶) پیشرو

۷) برون‌گرا

تحلیل سیاست‌های ابلاغی

■ بند ۱

۱۱. این بند تاکید به بسیج کلیه امکانات و منابع مالی، انسانی و علمی کشور برای توسعه و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی با تاکید بر افزایش درآمد طبقات کم درآمد و متوسط دارد.
۱۲. نکته کلیدی در این بند توجه به عدالت اجتماعی در زمینه فعالیتهای اقتصادی است. نباید اقلیتی از جامعه با استفاده از رانت، فرصتهای اقتصادی پر منفعت را در انحصار خود قرار دهند.
۱۳. لازم است برای تحقق این سیاست، مقررات ضد انحصار با جدیت دنبال گردد.

■ بند ۲

۱۴. این بند، در اولویت قراردادن فعالیتهای اقتصادی دانش بنیان با هدف رسیدن به رتبه اول اقتصاد دانش بنیان در منطقه را مورد توجه قرارداده است.
۱۵. امروزه اقتصاد دنیا مبتنی بر دانش و فن آوری می باشد. ثبت روزانه دهها اختراع در جهان که قابلیت تجاری سازی داشته و کاربرد آنها محدود به آزمایشگاهها و کتابخانهها نمی گردد، حاکی از توجه جدی شرکتها به تولید محصولات جدید با کارایی برتر می باشد.
۱۶. شرکت‌های ایرانی برای بقاء در عرصه تجارت، ناگزیر به روی آوردن به دانش و فن آوری روز دنیا می باشند.
۱۷. سیاست‌های حمایتی باید صناعی که بطور واقعی بدنبال تجاری سازی دانش فنی می باشند را در اولویت قرار دهند.

■ بند ۳

۱۸. این بند، به افزایش بهره‌وری اقتصاد از طریق تقویت کلیه عوامل تولید همچنین رقابت پذیر کردن فعالیتهای اقتصادی توجه دارد.

۱۹. اصل «رقابتي کردن فعاليت‌های اقتصادی» و به تبع آن حذف انحصارات از نکات مهم اين بند از سياست‌ها می‌باشد.
۲۰. برای تحقق اين سياست لازم است شرکت‌ها و صنايع با بهره‌وری پائين از طريق اعمال محدودیت‌ها قانونی، برای اصلاح تحت فشار قرار گیرند.

■ بند ۴

۲۱. بند چهارم سياست‌های اقتصاد مقاومتی، تاکيد بر اصلاح روش‌ها و نحوه اجرای هدفمندسازی يارانه‌ها دارد.
۲۲. طبق اين بند، همان‌گونه که در قانون هدفمندی يارانه‌ها نیز هدف‌گذاری شده، بر خلاف رویه چند سال اخير که صرفاً توزيع پول به همه اقشار جامعه صورت می‌گرفت، می‌بایست جهت‌گیری‌ها به سمت افزایش تولید و بهره‌وری، کاهش مصرف انرژی و ارتقاء کیفیت زندگی از جمله بحث بهداشت و درمان باشد.

■ بند ۵

۲۳. اين بند به موضوع بسيار مهم توزيع عادلانه سود در چرخه اقتصاد اشاره دارد.
۲۴. در حال حاضر در زنجيره تولید، توزيع و مصرف، غالباً عوامل تولید بدليل مواجه بودن با موانع و محدودیت‌های قانونی، پرداخت مالیات‌ها و عوارض سنگين و مواجه مستمر با پيچ و خم‌های اداری، به طور نسبی از حاشيه سود کمی برخوردار می‌باشند، ولی عوامل توزيع با کمترین میزان سرمایه‌گذاری و ريسک، بیشترین سود در چرخه اقتصاد را عاید خود می‌کنند.
۲۵. اين موضوع یکی از بیماری‌های مزمن اقتصاد کشور است که علاج آن مستلزم اصلاح رویه‌ها، مقررات تنظيم بازار و مقررات مالیاتی می‌باشد.

■ بند ۶

۲۶. اين بند به افزایش تولید خصوصاً با هدف جایگزینی اقلام وارداتی، همچنین تنوع بخشی به منابع تامین از خارج، بمنظور کاهش ريسک تاکيد دارد.

۲۷. کانالیزه شدن مجاری واردات بسیاری از اقلام و خدمات به شرکت‌ها و کشورهای محدود، اقتصاد کشور را شدیداً آسیب‌پذیر کرده است.

■ بند ۷

۲۸. بند هفتم سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به تامین امنیت غذایی و درمانی تاکید دارد.

۲۹. باید آسایش و رفاه عمومی محور کلیه برنامه‌های اقتصادی قرار گیرد. استقرار امنیت غذایی و درمانی از طریق توسعه پوشش‌های بیمه‌ای، می‌تواند در ایجاد این امنیت نقش بسزائی داشته باشد.

■ بند ۸

۳۰. محور بند هشتم اصلاح الگوی مصرف می‌باشد. آمار و ارقام نشانگر شتاب زیاد جامعه به سمت مصرف‌گرایی می‌باشد. این پدیده منفی اجتماعی- اقتصادی موجب گردیده که نه تنها حجم زیادی از تولیدات کشور بجای صادرات و تامین درآمد برای کشور، صرف تامین نیاز داخلی کشور گردد، بلکه در بسیاری از اقلام، طی ۲۰ سال گذشته واردات اعم از کانال‌های رسمی و قاچاق به بازار ایران سرازیر شده است.

۳۱. برای مهار روند مصرف‌گرایی در جامعه قطعاً نیاز به یک رویکرد انقلابی در عرصه اقتصاد و تولید می‌باشد.

۳۲. بمنظور اصلاح الگوی مصرف و مهم‌تر از آن تضمین سلامت مردم، باید با وضع مقررات، تبلیغات تجاری در صدا و سیما را هم‌سو با الگوی مصرف صحیح اصلاح کرد.

۳۳. مقررات و اقدامات قاطع حمایت از مصرف‌کننده با هدف ارتقاء کیفیت تولید داخلی، مردم را به مصرف تولیدات داخلی دلگرم خواهد کرد.

۳۴. تحقق همین یک بند از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، مستلزم تدبیر و همت والا بوده که طیف گسترده‌ای از اقدامات در سه سطح قانون‌گذاری، اجرائی و قضائی را می‌طلبد.

۳۵. می‌توان مدعی شد که اصلاح الگوی مصرف هسته مرکزی اقتصاد مقاومتی محسوب شده و بدون تحقق آن رسیدن به اقتصادی مقاوم و توسعه پایدار و اهداف سند چشم‌انداز محال است.

■ بند ۹

۳۶. اصلاح نظام مالی با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی، محور بند نهم سیاستهای اقتصاد مقاومتی می باشد. همان گونه که در بندهای دیگر این سند مورد تاکید قرار گرفته، افزایش تولید ملی رکن مهم تحقق اقتصاد مقاوم برای کشور است.

۳۷. تولیدکنندگان داخلی برای افزایش تولید و حتی بقاء در شرایط موجود، نیاز به حمایت مالی دارند. متأسفانه ساختار نظام مالی کشور کمتر به بخش تولید که نرخ بازگشت سرمایه پائین و در بازه زمانی طولانی تر نسبت به بخش خدمات است، رغبت نشان می دهد.

۳۸. باید با مقررات کنترلی فاصله سود بخش تولید با بخش خدمات خصوصاً واردات و توزیع را کمتر کرد.

■ بند ۱۰

۳۹. توجه به صادرات کالا و خدمت محور بند دهم این سیاستها می باشد. به این منظور در این بند شش راه کار ارائه شده است که ثبات در رویه ها و مقررات صادرات، تشویق سرمایه گذاری خارجی برای صادرات و برنامه ریزی تولید صادرات محور که در قالب حمایت های قانونی می تواند تحقق یابد، از جمله این راه کارها می باشند.

۴۰. نوسانات شدید در مقررات، ریسک سرمایه گذاری را نه تنها برای سرمایه گذاران خارجی بلکه برای سرمایه گذاران داخلی نیز افزایش داده و آنها را برای سرمایه گذاری در امور تولیدی بی رغبت می کند.

■ بند ۱۱

۴۱. بند یازدهم سیاستها، ناظر بر کارکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی می باشد. در حال حاضر این مناطق از اهداف اصلی خود فاصله گرفته و به پایگاه واردات کالاها به داخل کشور و طی سال های اخیر بورس بازی ساخت و ساز مراکز تجاری و اقامتی برای جذب سرمایه های داخلی (و نه جذب سرمایه های خارجی) تبدیل شده اند. در صورتی که طبق این بند این مناطق باید به نقاط انتقال فناوری پیشرفته و توسعه صادرات برای کشور تبدیل شوند.

۴۲. این موضوع مستلزم بازنگری در سیاست های جاری حاکم بر این مناطق می باشد.

■ بند ۱۲

۴۳. تقویت دیپلماسی تجاری بمنظور تقویت بنیان‌های اقتصاد ملی، محور بند دوازدهم این سیاست‌های ابلاغی می‌باشد.

۴۴. سه راهکار در نظر گرفته شده برای این منظور عبارتند از:

الف) توسعه پیوندهای راهبردی با کلیه کشورهای جهان خصوصاً کشورهای همسایه

ب) پشتیبانی از فعالین اقتصادی کشور توسط دستگاه دیپلماسی، که این موضوع مستلزم ارتباط و هماهنگی و همسوئی دستگاه سیاست خارجی با بخش اقتصادی می‌باشد. در این راستا، سفارت خانه های ج.ا. ایران نه تنها باید حمایت سیاسی از تجار ایرانی کند بلکه با رصد تحولات بین‌المللی باید بعنوان دیده بان بخش اقتصادی در خارج از کشور عمل کنند. مراکز تحقیقاتی نیز لازم است بطور مستمر تحولات بازارهای جهانی را رصد کرده و به فعالین اقتصادی کشور اطلاع رسانی کنند.

ج) سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای دارای ظرفیت‌های بسیار بالایی برای توسعه تجارت بین‌الملل ایران می‌باشند که این ظرفیت‌ها بسیار اندک استفاده شده است. سازمان‌های تخصصی بین‌المللی خصوصاً سازمان‌های وابسته به سازمان ملل متحد از جمله سازمان بین‌المللی کار (ILO) و سازمان‌های منطقه‌ای از جمله سازمان همکاری‌های اقتصادی (ECO) می‌تواند ضمن اصلاح ساختار اقتصادی بنگاه‌های اقتصادی کشور، آنها را بسمت حضور در بازارهای جهانی هدایت کنند.

۴۵. همچنین سازمان جهانی تجارت (WTO) با الزامات سخت‌گیرانه برای اعضا، بخش‌های مختلف کشور را ناگزیر به اصلاح رویکرد اقتصادی و تسهیل اجرای قواعد اقتصاد در جامعه خواهد کرد.

۴۶. سال‌هاست بدلائل مختلف، عضویت در این سازمان با مشکلاتی مواجه بوده است. تجربه دهه اخیر نشان داده است حمایت‌های این چینی قادر به مقاوم و پایدار سازی صنایع کشور نشده بطوری‌که اکثر صنایع کشور بیش از گذشته آسیب‌پذیر شده‌اند.

■ بند ۱۳

۴۷. در بند ۱۳ سیاست‌های ابلاغی برای تحقق اقتصاد مقاومتی، ۷ اقدام اجرائی به شرح ذیل «برای مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز» پیش‌بینی شده است. نظر به اینکه بندهای مزبور عمدتاً کلی بوده، بمنظور عملیاتی کردن این

سیاست‌ها، لازم است مقررات لازم هم سو با اهداف سریعاً به تصویب رسیده و خصوصاً دقت گردد در آینده قوانین و مقرراتی مغایر این سیاست‌ها به تصویب نرسد.

■ **انتخاب مشتریان راهبردی برای محصولات نفت و گاز.** بعبارتی بجای خرده‌فروشی و فروش‌های مقطعی به مشتریان موردی یا فاقد توان مالی بازپرداخت، باید با شناسائی مشتریان توانمند با انعقاد قراردادهای درازمدت، فروش میان مدت نفت و گاز و به تبع آن منبع درآمد با ثبات برای کشور (که تحقق برنامه‌های توسعه کشور وابسته به آن است) را تضمین کرد.

■ **ایجاد تنوع در روش‌های فروش.** این بند از سیاست‌ها، ناظر بر صادرات محصولات نفت و گاز و پتروشیمی می‌باشد.

■ **مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش.** این بند که یک حکم کلی در مورد فروش ارائه کرده، ناظر بر تجویز فروش بین‌المللی محصولات نفت، گاز و پتروشیمی توسط بخش خصوصی باشد. البته با توجه به بازار بسیار بسته و ظریف محصولات نفتی در جهان، با توجه به تجارب منفی سال‌های گذشته باید صرفاً شرکت‌های حرفه‌ای و مطلع از شرایط بازارهای جهانی فراورده‌های نفتی وارد این عرصه گردند. در غیر این صورت ضمن ورود زیان هنگفت اقتصادی، اعتبار و آبروی کشور نیز خدشه‌دار خواهد شد.

■ **افزایش صادرات گاز، برق، پتروشیمی و فراورده‌های نفتی.** اقدامات دیگر پیش‌بینی شده در بند ۱۳ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی افزایش صادرات گاز، برق، پتروشیمی و فراورده‌های نفتی است که تحقق این موضوع منوط به افزایش تولید از یک طرف، کاهش مصرف داخلی انرژی در داخل کشور می‌باشد.

۴۸. اگرچه در کشور ما کاهش مصرف انرژی سالیان طولانی مطرح می‌باشد ولی عمده‌تأ مصرف‌کننده داخلی مخاطب بوده است. در صورتی که در زنجیره تولید و توزیع حجم عظیمی از انرژی اتلاف می‌گردد بدون آنکه اقدام عملی جدی برای مقابله با این پدیده صورت می‌گیرد.

■ بند ۱۴

۴۹. افزایش ذخایر راهبردی نفت و گاز کشور به‌منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز و تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید نفت و گاز، بویژه در میادین مشترک.

۵۰. در این بند افزایش ظرفیت‌های تولید کلیه میادین خصوصاً میادین مشترک مورد تأکید قرار گرفته است.

۵۱. تحقق این هدف مستلزم پیش نیازهایی بمنظور افزایش تولید میادین بوده، و صرفاً توجه به جنبه‌های فنی اشتباه استراتژیک می‌باشد.

۵۲. معضل فعلی صنعت نفت کمبود منابع مالی نبوده بلکه معضل اساسی شرکت‌های ایرانی اعم از دولتی، عمومی و خصوصی فقدان دانش مدیریت پروژه‌های نفتی منطبق با استانداردهای روز صنعت نفت جهان حتی در مقایسه با کشورهای در حال توسعه از جمله هند و مالزی، ترکیه و... می‌باشد.

۵۳. تزیق هر میزان از منابع مالی به هر شرکت داخلی که فاقد دانش مدیریت و باور به رویه‌های بین‌المللی است، موجب پنهان شدن این نقص و آسیب‌پذیر کردن بیشتر صنعت نفت و به تبع آن اقتصاد کشور خواهد شد.

۵۴. به عبارتی بسیاری از شرکت‌های داخلی متاسفانه به بلوغ لازم برای ورود به صنعت نفت نرسیده‌اند.

■ بند ۱۵

۵۵. این بند به بخش‌های مختلف انرژی در سه جنبه تولید، مصرف و صادرات با رویکرد مشروحه ذیل توجه داشته است:

الف) تولید: در فرایند تولید منابع ارزشمند نفت و گاز کشور، باید به زنجیره ارزش توجه شده و با پرهیز از خام فروشی به نیت دستیابی به درآمدهای سریع‌الوصول و ضربه زدن به مخازن بواسطه عدم توجه به تولید صیانتی، به احداث پالایشگاه و واحدهای پتروشیمی بمنظور افزایش ارزش افزوده تولیدات تاکید کرد.

ب) مصرف: بمنظور کاهش مصرف انرژی، این بند به نکته مهمی که در کشور کمتر مورد توجه واقع شده و صرفاً مصرف‌کننده نهائی نوک پیکان نكوهش‌ها قرار می‌گیرد، می‌پردازد.

ج) صادرات: در بند پانزدهم سند، به افزایش صادرات برق، محصولات پتروشیمی و فراورده‌های نفتی تاکید دارد.

۵۶. در خصوص سه جنبه فوق‌الذکر باید به نکات زیر توجه نمود:

■ علت اصلی مصرف بالای انرژی در کشور، تولید و عرضه گسترده محصولات انرژی بر می‌باشد. لذا مقدم بر اصلاح الگوی مصرف انرژی، ضرورت دارد «الگوی تولید» در کشور اصلاح گردد. با استفاده از ابزارهای قانونی و وضع عوارض، باید تولیدکنندگان محصولات دارای مصرف انرژی بالا خصوصاً صنایع خودروسازی و صنایع تولید محصولات خانگی را به اصلاح الگوی تولید «ملزوم» کرد.

■ امروزه حجم زیادی از وسایل نقلیه موتوری و محصولات خانگی برقی پر مصرف تولید داخل، در کنار واردات حجیم این نوع از محصولات کم کیفیت، موجب اتلاف ارقام نجومی از منابع انرژی می‌شوند، که متأسفانه در تحلیل‌های اقتصادی صورتحساب آن بنام مصرف‌کننده ایرانی زده می‌شود. در صورتی که با اصلاح سیاست‌های حمایت از تولید، و ارتقاء آن به «سیاست‌های حمایت از ارتقاء صنعت»، و ملزم کردن صنایع داخلی و واردکنندگان به وارد کردن محصولات با کیفیت و کم‌مصرف به بازار، درواقع صنعت کشور برای رقابت دراز مدت با صنایع خارجی حمایت می‌شود.

■ نوع حمایت‌های فعلی از صنایع داخلی، سالیان طولانی این صنایع را معتاد به کمک و اغماض دولت‌ها نسبت به آنها، حتی به هزینه وارد کردن خسارات سنگین انسانی و زیست محیطی از طریق ایجاد آلاینده‌گی کرده است.

■ در مقام مقایسه، در اقتصادهای پویای دنیا دولتها صرفاً از صنایع نوپا حمایت می‌کنند، درصورتی که بسیاری از صنایع بزرگ کشور علی‌رغم گذشت ده‌ها سال از فعالیت کماکان خود را محتاج کمک دولت می‌دانند.

■ درصورت تغییر نکردن این رویکرد نسبت به ماهیت حمایت از صنایع در ایران، اعمال هرگونه فشار بر مصرف‌کننده نهایی، نه تنها هیچ‌گونه اثر مثبتی بر کاهش شدت انرژی نخواهد داشت، بلکه منجر به بروز آثار روانی منفی بر مردم و به تبع آن بی‌تفاوت شدن جامعه نسبت به کل سیاست‌های اصلاح الگوی مصرف خواهد شد.

■ باید توجه داشت که افزایش صادرات این محصولات را نباید صرفاً از دریچه درآمدزایی نگاه کرد، بلکه توسعه صادرات در هر بخش موجب اصلاح ساختارهای سازمانی، روش‌های تولید، توزیع، بازاریابی و در کل تولید منطبق با اصول و فنون روز در صنایع کشور خواهد شد.

■ بند ۱۶

۵۷. بند شانزدهم این سیاست‌ها به دو موضوع مهم تاکید دارد:

■ **کاهش هزینه‌های عمومی:** افزایش نا موزون هزینه‌های عمومی که بخش مهمی از آن توسط دستگاه‌های دولتی و عمومی بلعیده می‌شود، یکی از معضلات اقتصاد ایران طی چند دهه اخیر بوده است. با توجه به درآمدهای سهل‌الوصول نفتی، هیچگاه این معضل در

دخل و خرج کشور بطور جدی احساس نشده و برای اصلاح آن چاره‌اندیشی نشده است. بمنظور اصلاح نظام اقتصادی کشور، باید از اصلاح وضعیت هزینه‌ها و کارکرد دستگاه‌های دولتی و عمومی آغاز کرد. با اصلاح بودجه عمومی کشور، کاهش هزینه‌های جاری و غیر ضرور دستگاه‌ها و صدها شرکت دولتی، بخش قابل توجه‌ای از منابع آزاد شده که بایستی بسمت توسعه صنعت خصوصاً صنعت نفت و صنعت معدن که بعنوان صنایع مادر از ارزش افزوده بسیار بالا برخوردار بوده و ظرفیت‌های زیادی برای ایجاد اشتغال مولد برخوردارند، هدایت شوند.

■ **کوچک‌سازی دولت:** کوچک‌سازی دولت صرف‌نظر از عواید زیاد مالی برای کشور، با حذف گلوگاه‌های مختلف از فعالیت‌های تولیدی و چابک‌سازی نظام اجرائی، در تحرک بخشیدن به فعالیت‌های اقتصادی نقش کلیدی خواهد داشت. متأسفانه در حال حاضر مراجع مختلف اداری، مراحل اخذ تائیدات و مجوزهای دولتی برای فعالین اقتصادی را بسیار پیچیده و پر هزینه کرده است. لذا ریسک سرمایه‌گذاری در کشور از نظر تغییر مقررات و تصمیمات دولتی بسیار بالا می‌باشد.

۵۸. برای تحقق این دو هدف (کاهش هزینه‌های عمومی و کوچک‌سازی دولت) باید الزامات قانونی در خصوص خصوصی‌سازی که طی چند سال گذشته وضع شده‌اند ولی در اجرای آنها مقاومت و یا انحراف بوجود آمده، با قوت به اجرا درآیند.

■ بند ۱۷

۵۹. این بند به اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی تاکید دارد.

۶۰. بار زیادی از درآمدهای مالیاتی بر بخش‌های مولد و اقشار با دستمزد ثابت سنگینی می‌کند.

۶۱. لازم است بمنظور افزایش درآمدهای مالیاتی، درآمدهایی که ثبت نمی‌گردند و عمدتاً در بخش خدمات و واسطه‌گری نمود دارند شناسائی و از آنها مالیات تکلیفی اخذ گردد.

۶۲. بغیر از مالیات، افزایش عوارض واردات از اقلام لوکس و مصرفی می‌تواند در تامین درآمد دولت نیز موثر باشد.

■ بند ۱۸

۶۳. این بند به افزایش سالانه سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز تا قطع وابستگی به نفت اشاره دارد.

۶۴. سیاست‌های بندهای ۱۷ و ۱۸ ارتباط تنگاتنگی با یکدیگر دارند.

۶۵. در حال حاضر فروش نفت بزرگترین منبع درآمد دولت و کشور می‌باشد که متأسفانه بخش عظیمی از این درآمدها صرف هزینه‌های عمومی و جاری می‌گردد.

۶۶. با کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی، و افزایش سهم مالیات بخش‌های خدماتی (و نه تولیدی و اقشار با دستمزد ثابت) و مهم‌تر از آن ممانعت از فرارهای مالیاتی که ارقام نجومی را شامل می‌شود، باید بسمت استفاده از درآمدهای نفتی صرفاً برای سرمایه‌گذاری در امور زیر بنائی و صنایع مادر خصوصاً توسعه میداین مشترک نفتی و گازی با کشورهای همسایه که در سایه غفلت کشور ما، این کشورها با اتکا به سرمایه و دانش فنی شرکت‌های بزرگ نفتی روزانه حجم زیادی از سهم این میداین مشترک را نصیب خود می‌کنند، گام برداشت.

■ بند ۱۹

۶۷. این بند به لزوم شفاف سازی و سالم سازی اقتصاد و جلوگیری از پدید آمدن زمینه‌های بروز فساد اقتصادی توجه دارد.

۶۸. پیچیدگی قوانین و مقررات، موجب رفتار سلیقه‌ای مامورین دولت و در مواردی سوء استفاده آنها خواهد شد. در این چنین فضائی کسب و کار رونق نداشته و ریسک سرمایه‌گذاری اعم از داخلی و خارجی بشدت افزایش خواهد یافت.

۶۹. تنها با مقررات زدائی توسط مجلس و دولت، کوچک‌سازی دولت و برخورد قاطع دستگاه قضاء با مرتکبین فساد اقتصادی می‌توان امید به اقتصادی سالم داشت.

۷۰. همچنین تنها در سایه‌ی یک اقتصاد سالم، می‌توان به اقتصادی مقاوم در مقابل تهدیدهای خارجی و بحران‌های اقتصادی دست یافت.

■ بندهای ۲۰ و ۲۱

۷۱. این دو بند از سیاست‌ها، به فرهنگ‌سازی در جامعه برای تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی می‌پردازد. بدون شک هیچ سیاستی، خصوصاً در حوزه اقتصاد که آحاد مردم را مخاطب قرار می‌دهد نمی‌تواند بدون بستر سازی لازم در جامعه و اقناع و هم‌سو کردن مردم به موفقیت برسد.

۷۲. در این راستا لازم است دستگاه‌های فرهنگی خصوصاً صدا و سیما، وزارت ارشاد و سازمان تبلیغات اسلامی تولیدات فرهنگی همخوان با سیاست‌های اقتصاد مقاومتی ارائه کنند.

■ بند ۲۲

۷۳. این بند دولت را برای تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ملزم به سه اقدام کرده است:

■ شناسائی و بکارگیری کلیه ظرفیت‌های علمی، فنی و اقتصادی کشور: صرفاً با شناسائی و جذب نیروهای کارآمد و سپردن امور به آنها می‌توان شاهد نظام اقتصادی با بنیان‌های مستحکم بود زیرا بدون حضور موثر و محوری نیروهای متخصص در بخش‌های مختلف اقتصاد، اقتصاد یک جامعه حتی بدون ورود فشار خارجی، قوام لازم برای پابرجا ماندن نخواهد داشت.

■ رصد برنامه‌های دشمن برای تحریم و فشار بر اقتصاد و صنعت کشور: این موضوع مستلزم شناسائی واقع‌بینانه و شجاعانه نقاط ضعف و آسیب‌پذیر اقتصاد و نظام اجرائی کشور بوده که بر اساس آن می‌توان طرح‌هایی برای کاهش و مقابله با آثار تحریم‌ها ارائه کرد.

■ مدیریت مخاطرات اقتصادی و تهیه طرح‌های واکنش سریع و به هنگام: برای مقابله با وقوع مخاطرات تجاری که محدود به تحریم نمی‌گردد، هر بنگاه اقتصادی و نهاد متولی هر بخش از اقتصاد باید برنامه مستمر و تیم مجرب برای شناسائی مخاطرات (ریسک‌های) تجاری حوزه فعالیت خود داشته باشد و برای وقوع احتمالی آن سناریوهای مختلف طراحی کند.

■ بند ۲۳

۷۴. این بند به «شفاف سازی و روان‌سازی نظام توزیع و قیمت‌گذاری و روزآمد سازی شیوه‌های نظارت بر بازار» توجه دارد. بخش توزیع که حلقه‌ی ارتباطی بین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان می‌باشد، طی سالیان اخیر ضمن رشد بی‌رویه و غیرمتوازن نسبت به بخش تولید، شاهد کمترین سطح نظارت نسبت به اجرای بسیاری از مقررات اقتصادی از جمله تکالیف مالیاتی، مقررات قیمت‌گذاری و مقررات حمایت از مصرف‌کننده بر آن بوده است، بطوری‌که می‌توان این بخش را در حال حاضر آسیب‌پذیرترین نقطه اقتصاد کشور تلقی کرد. بطوری‌که اقتصاد زیرزمینی و عرضه گسترده و سازمان یافته کالاهای قاچاق وارداتی و حتی قاچاق حجم زیادی از مواد سوختی به خارج از این کانال صورت می‌گردد.

۷۵. لازم است نظام فعلی نظارت و مدیریت بر این بخش گسترده مورد بازنگری اساسی قرار گرفته و ضمن شناسایی خلاءها، نسبت به رفع نقائص از طریق وضع مقررات یا اصلاح رویه‌ها اقدام ضربتی صورت گیرد. در غیر این صورت بسیاری از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در نظام توزیع فعلی غیر شفاف گرفتار خواهد شد.

■ بند ۲۴

۷۶. آخرین بند سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به «افزایش پوشش استاندارد برای کلیه محصولات داخلی و ترویج آن» اختصاص یافته است.

۷۷. استاندارد در دوره معاصر نقش اساسی در صنعت و تجارت داشته و بدون توجه به استاندارد شاهد رشد و توسعه اقتصاد نخواهیم بود.

۷۸. استاندارد از دو جنبه برای جامعه حائز اهمیت است:

■ ایمنی و سلامت مصرف‌کننده

■ کاهش هزینه‌های مالی

۷۹. یکی از ارقام نجومی که امروزه در اقتصاد کشور تلف می‌گردد مربوط به اتلاف انرژی است. غیر استاندارد بودن وسایل نقلیه، ساختمان‌ها و لوازم برقی عامل اصلی اتلاف میلیاردها دلار از سرمایه کشور بوده است.

۸۰. ضرورت دارد بمنظور استفاده بهینه از منابع و حفاظت از سلامت مردم، ضمن اعمال مقررات سخت‌گیرانه نسبت به اجرای مقررات استاندارد در تولیدات داخلی، نسبت به واردات کالاهای غیر استاندارد خارجی نیز با قاطعیت برخورد شود.

محورهای مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت در سیاستهای اقتصاد مقاومتی

۸۱. محورهای مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت در سیاستهای اقتصاد مقاومتی عبارتند از:

ردیف	محور	هدف بر اساس سیاستها	بند مربوط
۱	افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش بنیان	دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش بنیان در منطقه	بند ۲
۲	ساماندهی نظام ملی نوآوری	ارتقاء جایگاه جهانی کشور	بند ۲
۳	تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استانها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت های متنوع در جغرافیای مزیت های مناطق کشور.	محور قراردادن رشد بهره وری در اقتصاد	بند ۳
۴	استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره وری	کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص های عدالت اجتماعی	بند ۴
۵	افزایش تولید داخلی نهاده ها و کالاهای اساسی (بوژه در اقلام وارداتی)، و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی	کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص	بند ۶
۶	مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت پذیری در تولید.	حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت	بند ۸
۷	تسهیل مقررات و گسترش مشوق های لازم برای صادرات کالاها و خدمات	حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت	بند ۱۰

ردیف	محور	هدف بر اساس سیاستها	بند مربوط
۸	گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و زیرساخت‌های مورد نیاز	حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت	بند ۱۰
۹	تشویق سرمایه گذاری خارجی برای صادرات	حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت	بند ۱۰
۱۰	برنامه ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید، و تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه.	حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت	بند ۱۰
۱۱	استفاده از ساز و کار مبادلات تهاتری برای تسهیل مبادلات در صورت نیاز	حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت	بند ۱۰
۱۲	ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف	حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت	بند ۱۰
۱۳	تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه	*	بند ۲۰
۱۴	شفاف و روان سازی نظام توزیع و قیمت گذاری و روزآمدسازی شیوه‌های نظارت بر بازار	*	بند ۲۳
۱۵	افزایش پوشش استاندارد برای کلیه محصولات داخلی و ترویج آن	*	بند ۲۴

بررسی اجمالی ظرفیت‌های حقوقی موجود در برخی محورهای مرتبط با صنعت، معدن و تجارت

■ افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش بنیان

۸۲. زمینه‌های حقوقی موجود: برخی قوانین حمایت‌کننده از فعالیت شرکت‌های دانش بنیان وجود دارند که از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

■ قانون حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹

■ آئین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۹۱

■ قانون برنامه پنجم توسعه مصوب ۱۳۸۹ (از جمله مواد ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۶۹، ۱۲۹ و ۱۵۱)

خلاء ها و چالش های قانونی موجود مرتبط با صنعت، معدن و تجارت

۸۳. هرچند ظرفیت های قانونی خوبی برای حمایت از شرکت های دانش بنیان وجود دارد اما از یک طرف قوانین موجود نارسا و ناقص بوده و با اشکالات عمده ای در اجرا مواجه هستند و از طرف دیگر در برخی موارد خلاء قانونی وجود دارد. از جمله خلاء های موجود برای حمایت از شرکت های دانش بنیان و اقتصاد دانش بنیان و تجاری سازی ایده می توان به مواردی از قبیل موارد زیر اشاره کرد:

■ عدم وجود نهاد سیاست گذاری و برنامه ریزی واحد و منسجم

■ هدفمند نبودن حمایت های مالی به نحوی که رابطه منطقی بین میزان و نوع حمایت ها و مشوق های مالی دولت با نوآوری ها و تجاری سازی برقرار شود و این حمایت ها بر اساس نیازسنجی، ظرفیت سنجی و تدوین برنامه های کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت برای تامین نیازهای مبتنی بر نوآوری و فناوری صورت گیرد.

■ عدم وجود نیروهای متخصص در زمینه تجاری سازی و ارزش گذاری دانش فنی و ایده

راه کارهای مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت

■ ساماندهی نظام ملی نوآوری

۸۴. نظام ملی نوآوری (National System of Innovation – NSI) یک نظام مدیریت نوآوری فرا سازمانی و در مقیاس کلان و کشوری است که به نقش مجموعه سازمان‌ها مانند دانشگاه‌ها، موسسات پژوهشی، پارک‌های فناوری، مراکز تحقیق و توسعه، مراکز صنعتی و غیره در فرایندهای نوآوری و رابطه تعاملی آنها در این خصوص می‌پردازد. نظام ملی نوآوری زیر نظام‌های متعددی مانند نظام ملی پژوهش، نظام ملی خلاقیت، نظام ملی مالکیت فکری، نظام ملی مدیریت فناوری و همچنین نظام‌های محلی یا منطقه‌ای نوآوری را شامل می‌گردد

۸۵. هرچند قوانین ملی نظیر قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری و قانون حمایت از شرکتهای دانش بنیان وجود دارند و از طرفی اسناد بالادستی نظیر نقشه جامع علمی کشور وجود دارد اما بی تردید ایجاد یک نظام ملی نوآوری مستلزم ایجاد یک رابطه سه جانبه بخش صنعت، حوزه علم و فناوری (دانشگاه‌ها) و نهادهای سیاست‌گذار است.

■ تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استان‌ها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور

۸۶. از جمله قوانین موجود مرتبط با این محور عبارتند از:

■ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیاتهای مستقیم - مصوب ۱۳۹۱

■ قانون ارتقاء کیفی تولید خودرو و سایر تولیدات صنعتی داخلی - مصوب ۱۳۸۹

■ قانون تسهیل اعطاء تسهیلات بانکی و کاهش هزینه‌های طرح و تسريع در اجراء طرح‌های تولیدی و افزایش منابع مالی و کارایی بانک‌ها - مصوب ۱۳۸۶

■ قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی - مصوب ۱۳۸۷

■ موادی از قانون برنامه پنجم توسعه

■ استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری

۸۷. در قانون هدفمندی یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸ ظرفیت‌های قانونی خوبی برای حمایت از تولید پیش‌بینی شده است از جمله در ماده ۸ این قانون آمده است: دولت مکلف است سی درصد (۳۰٪) خالص وجوه حاصل از اجراء این قانون را برای پرداخت کمک‌های بلاعوض، یا یارانه سود تسهیلات و یا وجوه اداره شده برای اجراء موارد زیر هزینه کند:

الف) بهینه‌سازی مصرف انرژی در واحدهای تولیدی، خدماتی و مسکونی و تشویق به صرفه‌جویی و رعایت الگوی مصرف که توسط دستگاه اجرایی ذی‌ربط معرفی می‌شود.

ب) اصلاح ساختار فناوری واحدهای تولیدی در جهت افزایش بهره‌وری انرژی، آب و توسعه تولید برق از منابع تجدیدپذیر.

ج) جبران بخشی از زیان شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات آب و فاضلاب، برق، گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها ناشی از اجراء این قانون.

د) گسترش و بهبود حمل و نقل عمومی در چهارچوب قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت و پرداخت حداکثر تا سقف اعتبارات ماده (۹) قانون مذکور.

هـ) حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی و صنعتی

و) حمایت از تولید نان صنعتی.

ز) حمایت از توسعه صادرات غیرنفتی.

ح) توسعه خدمات الکترونیکی تعاملی با هدف حذف و یا کاهش رفت‌وآمدهای غیر ضرور.

۸۸. در ماده ۸۰ قانون برنامه پنجم توسعه نیز مقرر شده است: «به دولت اجازه داده می‌شود در راستای ایجاد اشتغال پایدار، توسعه کارآفرینی، کاهش عدم تعادل منطقه‌ای و توسعه مشاغل نو اقدام‌های زیر را انجام دهد»:

الف) حمایت مالی و تشویق توسعه شبکه‌ها، خوشه‌ها و زنجیره‌های تولیدی، ایجاد پیوند مناسب بین بنگاه‌های کوچک، متوسط، بزرگ (اعطاء کمک‌های هدفمند) و انجام تمهیدات لازم برای تقویت توان فنی - مهندسی - تخصصی، تحقیق و توسعه و بازاریابی در بنگاه‌های کوچک و متوسط و توسعه مراکز اطلاع‌رسانی و تجارت الکترونیک برای آنها

- (ب) رفع مشکلات و موانع رشد و توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط و کمک به بلوغ و تبدیل آنها به بنگاه‌های بزرگ و رقابت‌پذیر
- (ج) گسترش کسب و کار خانگی و مشاغل از راه دور و طرح‌های اشتغالزای بخش خصوصی و تعاونی به ویژه در مناطق با نرخ بیکاری بالا تر از متوسط نرخ بیکاری کشور
- (د) حمایت مالی و حقوقی و تنظیم سیاست‌های تشویقی در جهت تبدیل فعالیت‌های غیرمتشکل اقتصادی خانوار به واحدهای متشکل
- (ه) حمایت مالی از بخش غیردولتی به منظور توسعه و گسترش آموزش‌های کسب و کار، کارآفرینی، فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی
- (و) اعمال تخفیف پلکانی و یا تأمین بخشی از حق بیمه سهم کارفرمایان کارگاه‌هایی که با تأیید و یا معرفی واحدهای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در جهت به کارگیری نیروی کار جدید مبادرت می‌نمایند، به شرط آن که واحد، تازه تأسیس بوده و یا در سال قبل از آن، کاهش نیروی کار نداشته باشد».

■ مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت‌پذیری در تولید.

۸۹. سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف در تاریخ ۱۳۸۹/۴/۱۴ به تصویب مقام معظم رهبری رسیده است. که ضمن تأکید بر اصلاح الگوی مصرف به لزوم تنظیم مبادلات تجاری با هدف تنظیم بازار داخلی و اولویت توانمندسازی نیروی کار در کلیه برنامه‌های حمایتی اشاره شده است.

۹۰. در بند ۱ راهبردهای ملی ذیل راهبرد کلان ۱۲ از سند نقشه جامع علمی کشور نیز «توجه ویژه به توسعه نیاز محور علوم و فناوری‌های مهندسی برای تولید و جذب فناوری با توان رقابتی و ثروت‌آفرینی همراه با حفظ محیط زیست و الگوی صحیح مصرف و رعایت اخلاق حرفه‌ای» ذکر شده است.

۹۱. ماده ۱۳۴ قانون برنامه پنجم بیان می‌دارد: «به منظور اعمال صرفه‌جویی، تشویق و حمایت از مصرف‌کنندگان در راستای منطقی کردن و اصلاح الگوی مصرف انرژی و برق، حفظ ذخایر انرژی کشور و حفاظت از محیط زیست به وزارتخانه‌های نیرو، نفت

و صنعت، معدن و تجارت اجازه داده می‌شود براساس دستورالعملی که حداکثر تا پایان سال اول برنامه به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد نسبت به اعمال مشوق‌های مالی جهت رعایت الگوی مصرف و بهینه‌سازی مصرف انرژی، تولید محصولات کم‌مصرف و با استاندارد بالا اقدام نمایند. منابع مالی مورد نیاز اجرای این ماده از محل وجوه حاصل از اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها، منابع داخلی شرکت‌های تابعه وزارتخانه‌های نفت، نیرو و صنعت، معدن و تجارت و یا فروش نیروگاه‌ها و سایر دارائی‌ها از جمله اموال منقول و غیرمنقول، سهام و سهم‌الشرکه وزارت نیرو و سایر شرکت‌های تابعه و وابسته و بنگاه‌ها در قالب بودجه سنواتی تأمین می‌شود.»

■ تسهیل مقررات و گسترش مشوق‌های لازم برای صادرات کالاها و خدمات

۹۲. مشوق‌های متعددی در زمینه صادرات کالا و خدمات در قوانین مختلف از جمله قانون مالیات بر ارزش افزوده و قوانین برنامه مبنی بر معافیت صادرات از مالیات و نیز مشوق‌هایی نظیر جواز صادراتی پیش‌بینی شده است.

۹۳. بر اساس ماده ۱۹ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم دولت موظف است:

۱. برای هدایت بازار به بهره‌گیری از توان تولید و خدمات داخلی و حمایت از صادرات، با استفاده از ظرفیت صنعت بیمه کشور به طراحی و استقرار نظام بیمه حمایتی مصرف‌کنندگان تولیدات و خدمات داخلی اقدام کند.

۲. مشوق‌های صادراتی کالا و خدمات را به نحوی طراحی کند که منجر به افزایش تولید صادرات‌گرا شود. اولویت استفاده از این مشوق‌ها با آن دسته از تولیدکنندگانی در سرزمین اصلی یا مناطق آزاد می‌باشد که به تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت تولیدات و خدمات آنها از مزیت برخوردارند»

نتیجه گیری

۹۴. هر جامعه باید دارای اهداف و آرمان‌هایی بوده و برای رسیدن به آنها تلاش کند. اهداف و آرمان‌های نظام ما در قانون اساسی خصوصاً در حوزه اقتصاد و رفاه اجتماعی بصورت دقیق و مترقی بیان شده است که این اصول باید سرلوحه قرار گیرند.

۹۵. برای کلیه اقشار جامعه اعم از کارگزاران و آحاد مردم باید سیاست‌ها به وضوح روشن باشد تا کلیه تصمیمات و اقدامات در یک جهت حرکت درآیند. خوشبختانه همان‌گونه که در مقدمه اشاره گردید طی چند سال گذشته مجموعه سیاست‌های کشور در قالب سند چشم‌انداز (و در همان راستا، اخیراً سیاست‌های اقتصاد مقاومتی) تدوین و به کلیه قوای کشور ابلاغ گردیده است. لذا باید از اتخاذ سیاست‌های معارض و سلیقه‌ای توسط ارکان مختلف، که ممکن است بصورت مقطعی در قالب قوانین و مقررات یا تصمیمات مسئولین اجرایی گرفته شود، اجتناب گردد.

۹۶. هر سیاست نیاز به برنامه اجرایی دارد. برنامه‌ها و اقدامات اجرایی هر بخش از جامعه برای اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و سایر سیاست‌های ابلاغی سند چشم‌انداز باید در قالب برنامه‌هایی روشن شود.

۹۷. قوانین برنامه پنج ساله توسعه که هم اکنون در اواسط اجرای پنجمین برنامه قرار گرفته‌ایم، باید هم سو با سیاست‌ها باشد.

۹۸. همچنین در همین راستا لازم است قوانین بودجه سالانه کشور نیز هم‌سو با قوانین برنامه پنج ساله توسعه بتصویب برسند.

۹۹. لازم است احکام و برنامه‌های این بسته از قوانین هم سو با سیاست‌های ثابت کشور وضع گردند تا از به هدر رفتن منابع انسانی و مادی کشور پرهیز شود.

۱۰۰. متأسفانه گاهی شاهد ناهماهنگی و حتی تعارض بین برخی از احکام قوانین سالانه بودجه با برنامه توسعه و برخی از برنامه‌های قانون برنامه توسعه با سیاست‌های کلی نظام می‌باشیم.

**یک صد نکته کاربردی در خصوص
سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی در وزارت صنعت، معدن و تجارت**

تابا

خیابان کارگر شمالی - بالاتر از بلوار کشاورز - روبروی پارک لاله - شماره ۱۲۰۴

موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

www.TABAreport.ir